

KOrczak Nieuwsbrief

Nieuwsbrief voor (groeps)leiding in de kinderopvang,
die geïnspireerd zijn door de pedagogiek van Janusz Korczak.
Jaargang 1, nummer 1, december 2006
Redactie: Joop Berding en Inge van Rijn
jwa.berding@wanadoo.nl
irijn@kinderopvangdak.nl

Beste geïnteresseerde in Janusz Korczak!

Dit is het eerste nummer van een nieuwe nieuwsbrief: **de KO-rczak Nieuwsbrief**. Voor iedereen die in de kinderopvang werkt: van peuterspeelzaal tot naschoolse opvang en van gastouderbureau tot babygroep. Wat ons bindt is de inspiratie van Janusz Korczak, de arts, schrijver en pedagoog die in de eerste helft van de twintigste eeuw leefde en werkte met kinderen en zich met hart en ziel voor hen inzette.

Deze Nieuwsbrief wil een platform zijn voor de uitwisseling van kennis, ideeën, inspiratie en ervaringen met het werken met (jonge) kinderen vanuit de pedagogische kernbegrippen van Korczak: respect – rechtvaardigheid – dialoog – participatie – zelfreflectie.

We brengen nieuws (en nieuwtjes) uit de wereld van Korczak en de wereld van de kinderopvang. We signaleren nieuwe (en oude) boeken. We geven graag ervaringen door van mensen die vanuit de inspiratie van Korczak werken. We laten ook graag Janusz Korczak zelf aan het woord want zijn observaties zijn nog steeds ‘goud waard’.

Dit eerste nummer staat in het teken van twee ochtenden ‘trainen’ met Korczak, door (groeps)leiding van centra van Kinderopvang DAK. Je treft een uitgebreid verslag aan.

Bijdragen zijn van harte welkom! We wensen je veel plezier met deze eerste Nieuwsbrief

Verslag Korczak training oktober - november 2006

Eerste ochtend: 20 oktober

1. **Het bespreken van de Startopdracht** bij het artikel 'Kinderen in de knel' uit het tijdschrift 'De wereld van het jonge kind' (mei 2005). Wat herken je in je eigen werk:

- Het kind de kans geven om het opnieuw te proberen. Dit is een kernpunt van Korczak; hij gaf de moed nooit op.
- Slaaptijden: hoe dwingend is het dagritme met slapen en eten ?
- De tijd nemen: bijvoorbeeld bij het brengen en halen van een kind. Hoe gestressed wordt iedereen als dit snel moet gebeuren? Ook bij een uitstapje of een activiteit: rustig de tijd nemen om het af te ronden, kinderen de ruimte te geven en zelf rust uitstralen naar de kinderen.

Kijk eens naar de verschillende temperamenten van de kinderen in je groep en hoe jij daar mee omgaat. Een paar drukke kinderen kunnen de sfeer in de groep bepalen en de boventoon voeren ten koste van de kinderen die rustiger zijn. Korczak zegt dat ieder kind mag zijn zoals het is, maar niet ten koste van een ander of van de groep. Citaat van Korczak:

'We zullen de prioriteit niet moeten leggen bij het vinden van de 'defecten' maar bij het ontdekken van de sterke punten van een kind en die stimuleren, versterken en ondersteunen. Hier wordt duidelijk dat er in de pedagogie een geheel nieuwe kwaliteit moet komen: fantasie, flexibiliteit, onconventioneel reageren en kunnen afzien van die jammerlijke normen.'

- Praten met de kinderen in plaats van tegen hen.
- Herkenning van het kind achter zijn/haar gedrag.
- Geen etiket plakken bijv. op drukke kinderen. Korczak zegt hierover:

Elk kind krijgt een temperament mee. Vergelijk het met bomen: een berk is een

berk en zal nooit een beuk worden. Hoe ga je hier mee om in je groep?

Mogen de kinderen in hun eigen ritme binnenkomen, theedrinken en van tafel gaan? Of dwing je alle kinderen in hetzelfde ritme, terwijl ze zo verschillend zijn? Je moet kijken wat er in jouw groep past. De kinderen de rust bieden die nodig is, maar ook de ruimte en de vrijheid die mogelijk is. Er is geen éénduidig recept voor te geven: je moet kijken naar jouw groep, jouw ruimte en jouw eigen mogelijkheden.

- Het recht op bulten. In onze tijd van risico inventarisaties richten we ons meer en meer op het voorkömen van ongelukjes. Ouders lijken ook steeds 'voorzichtiger' te worden. Zo leren kinderen niet omgaan met risico's. Onze eigen angst voor wat er zou kunnen gebeuren heeft de ontdekkingszin van kinderen onderdrukt.
- Observeren met als doel: de kinderen te leren kennen en daardoor te weten wat je als opvoeder kunt bieden. Observatielijsten zijn soms heel nuttig, maar ze kunnen ook teveel tussen jou en het kind in komen te staan, waardoor je niet meer ziet wie het kind is. Een observatielijst kan je blik te veel versmallen.

2. Joop vertelt iets over het leven van Korczak : zie A4-tje dat is uitgedeeld.

De vijf kernbegrippen van zijn pedagogische ideeën staan hier ook in:

- Respect
- Rechtvaardigheid
- Participatie
- Dialoog
- Zelfreflectie

We bekijken een stukje van de videoband: 'Janusz Korczak, een Pool die zijn tijd vooruit was', waarin een oud-pupil van het weeshuis aan kinderen vertelt hoe het er aan toe ging: hoe de kinderen meededen, hoe ze een krant maakten en hoe ze met elkaar omgingen.

3. In drie groepen aan een casus werken.

Vul elkaar aan in de bespreking. Begin je zin niet met : 'Ja maar...'

Eerste casus: een vakantiedag in de nso.

Je hebt met de kinderen een vakantieprogramma gemaakt, maar nu willen ze opeens iets anders gaan doen. Hoe ga je dit aanpakken?

- Als we kaartjes hebben gereserveerd gaan we wel! Eerst met de kinderen om de tafel zitten om de zaak te bespreken. Als het mogelijk is kunnen kinderen eventueel ruilen met kinderen uit de andere groep.
- Kinderen moeten leren verantwoordelijk met gemaakte keuzes om te gaan.
- Samen de mogelijkheden en onmogelijkheden op tafel leggen.

Tweede casus: een vakantieprogramma maken met de kinderen van de nso.

Voor het vakantieprogramma hebben de kinderen veel wensen en ideeën. Alles bij elkaar is het veel te veel en veel te duur. Hoe ga je hiermee om?

- Uitleggen wat het probleem is.
- Een dialoog aangaan met de kinderen.
- Wel duidelijke kaders aangeven.
- Kinderen serieus nemen.
- Kinderen stimuleren om met elkaar een oplossing te zoeken.

Derde casus: een geplande activiteit uitvoeren in de 0-4 groep.

Je hebt een leuke activiteit voorbereid. Je wilt beginnen, maar de kinderen zijn heel

erg druk en tonen weinig interesse. Naar buiten gaan nu niet.

- Heb je goed gekeken naar (en gevraagd naar) de behoefte van de kinderen?
- Biedt je kinderen keuzevrijheid om wel of niet mee te doen?
- Wat zijn je verwachtingen?
- Kinderen mogen ook druk zijn tijdens de activiteit. Je kunt de activiteit ook gedeeltelijk aanpassen aan het drukke gedrag.
- Ter plekke een andere activiteit verzinnen die inspeelt op de drukte. Je leuke idee loslaten en flexibel inspelen op de situatie.
- Evalueren van de activiteit en komen tot zelfreflectie.

4. Voor de volgende keer :

Bij de startopdracht zat ook een observatie opdracht: Kies een kind uit de groep en observeer dit in de komende weken op drie momenten. Maak aantekeningen en vergelijk deze met elkaar na het derde moment.

Neem je aantekeningen mee naar de volgende bijeenkomst. Ter ondersteuning bij deze opdracht deelt Joop een A4-tje uit met observaties van Korczak.

Tweede ochtend: 23 november

We starten met de huiswerkopdracht: het noteren van je observaties van een kind in de groep gedurende drie momenten. Het noteren van de observaties is bij de meeste mensen wel gelukt. Veel mensen realiseren zich dat ze niet gewend zijn om tijdens het werk hun observaties vast te leggen (bewust onbekwaam). Als je jezelf hierin traint, wordt het een onderdeel van je alledaagse werk (onbewust bekwaam). Korczak wist in de drukte van het leven in het weeshuis toch tijd te vinden om veel te schrijven: observaties van kinderen, observaties van zichzelf, maar ook kinderboeken. Twee bekende kinderboeken die hij schreef zijn: *Koning*

Mathijsje de Eerste en Koning Mathijsje op het onbewoonde eiland (uitgegeven door Van Goor Jeugdboeken, te leen bij de bibliotheek, op de locaties Spui en Spoorwijk).

We gaan in groepjes de volgende vragen bespreken:

Welke waarden en betekenissen zijn in je observatie aan de orde, bij het kind en bij jezelf? Om dit te ontdekken kun je elkaar vragen stellen.

Joop en Inge geven een voorbeeld van een observatie en de vragen die je hierbij kunt stellen, de anderen vullen dit aan.

Vervolgens keren we terug in de groep en inventariseren we welke waarden er 'ontdekt' zijn:

- Erkenning van het kind;
- Erkennen van de verschillen die er tussen jou en het kind bestaan;
- Verantwoordelijkheidsgevoel (voor het welzijn van het kind);
- Je verantwoordelijkheid nemen, bijv. in een crisissituatie;
- De ander zelf keuzes laten maken;
- Het kind de ruimte geven om de wereld te ontdekken;
- Samenwerking met ouders, de opvoeding delen;
- Respect voor de omgeving en het (spel)materiaal;
- Rekening houden met elkaar.

Bij de bespreking van de observaties zien we dat onze waarden heel anders kunnen

zijn dan die van het kind. Het is belangrijk om dit onderscheid in het oog te houden.

Ook in de training 'Zijn dat wij?' bekijken we de waarde van de groep vanuit het kind bezien: samen lol maken, vriendjes om mee te spelen, veel te beleven. Dit zijn vaak andere waarden dan die wij als volwassenen aan de groep toekennen. In de training 'Van botsingen kun je leren' staat het analyseren van het verschil in waarden tussen groepsleiding en ouders centraal.

Het tweede gedeelte van de ochtend besteden we aan het uitdiepen van de kernbegrippen van Korczak:

- Respect;
- Rechtvaardigheid;
- Participatie;
- Dialoog;
- Zelfreflectie.

In groepjes van vier wordt een kernbegrip nader uitgewerkt aan de hand van de volgende opdracht.

Maak een plan:

- neem één van de vijf kernbegrippen van Korczak;
- ga eerst na: wat betekent dat begrip voor jou, persoonlijk;
- bedenk dan: hoe zou je ermee aan de slag kunnen in je groep of centrum;
- bedenk een eerste, klein stapje.

Verwoord het in woorden die een handeling uitdrukken: bijvoorbeeld: praten, vragen, organiseren, observeren, nadenken, overleggen, opzoeken. Gebruik liever geen woorden als: ik ga proberen ..., ik wil ..., ik vind...

Tenslotte vult iedereen de evaluatie in en krijgt een certificaat.

De deelnemers kunnen een map maken met de documenten van de cursus. Dit maakt het gemakkelijker om hetgeen je op de training hebt geleerd over te dragen binnen je team en later nog eens terug te zoeken wat we besproken hebben.

Er bestaat bij de deelnemers behoefte om 'verder te gaan' met Korczak. Landelijk is er natuurlijk de Korczak Stichting (zie www.korczak.nl) die jaarlijks een studiedag organiseert en publicaties verzorgt. Binnen DAK of binnen de regio zou een netwerk kunnen worden opgericht, waar belangstellenden zo'n vier keer per jaar bij elkaar komen om kennis, inspiratie en ideeën op te doen. Joop en Inge gaan dit idee verder uitwerken en zullen de deelnemers op de hoogte houden.

Deze training wordt in het voorjaar van 2007 opnieuw aangeboden.

Ander nieuws

Half december verschijnt het nieuwe *Jaarboek 2006* van de Janusz Korczak Stichting. Het staat in het teken van onderwijs. De titel is: *Scholen voor het leven. De inspirerende visie van Janusz Korczak*. Verschillende auteurs die in en rond het onderwijs werken lieten zich inspireren door Korczak en vroegen zich af hoe we in ons onderwijs met begrippen als respect, participatie, dialoog aan de slag zouden kunnen gaan. Hoe zou het bewegingsonderwijs er bijvoorbeeld uitzien? Wat gebeurt er als we kinderen écht betrekken? Hoe gaan we om met emoties in de klas? Hoe geven we asielzoekende kinderen een goede plek?

Het *Jaarboek 2006* telt 120 blz., bevat foto's, gedichten en schoolherinneringen en kost Euro 12,50. Te bestellen via info@korczak.nl of www.korczak.nl.

De Janusz Korczak Stichting bestaat sinds 1982. Haar doel is het verspreiden van de kennis over Korczak en het bevorderen van activiteiten. Op de site www.korczak.nl vind je veel informatie over leven en werk van Korczak en activiteiten die dit jaar en in 2007 worden uitgevoerd.